

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ ข้อกฎหมาย เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
5. แผนนโยบายของคณะรัฐมนตรี
6. ข้อมูลตำบลหนองปรือ อำเภอนลนปรี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนนับได้ว่าเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิดเป็นการสื่อสารสองทางซึ่งประกอบไปด้วยการจัดสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

อकिन รพีพัฒน์ (2527, หน้า 18) การมีส่วนร่วม ประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐานคือ ขวชนบทประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ กิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนา ควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากร กับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแรงงาน การร่วมแรงในการประกอบกิจกรรมจะทำให้ประชาชนมีความผูกพันกันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรม และผลงานที่ปรากฏจึงจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์ยืนยาว
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อค้นคว้า เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องอันเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ประสพสุข คีรินทร์ (2531, หน้า 21) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือการริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานของความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

ประสพสุข คีรินทร์ (2531, หน้า 22) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 แบบ คือ

1. สมาชิก (membership)
2. เป็นสมาชิกผู้เข้าประชุม (attendance at meeting)
3. เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (financial contribution)
4. เป็นกรรมการ (membership of committees)
5. เป็นประธาน (position of leadership)

ประยูทธ สุวรรณโกตา (2536, หน้า 17) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่ให้โอกาสทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา หรือประชาชนกับข้าราชการที่อยู่ในองค์การหรือทีมงาน ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางด้านความคิด จิตใจ อารมณ์ จะมีผลให้บุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

เหล่านั้น ทีมความสามารถให้งานบรรลุเป้าหมาย และมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับผลงานและการกระทำขององค์การและทีมงานด้วยจิตใจอย่างแท้จริง

อารี เพชรผดุง (2537, หน้า 136) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้นำจะร่วมกับผู้ได้บังคับบัญชาตัดสินใจวางแผนและเน้นการสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ได้บังคับบัญชา โดยจัดการบริหารในลักษณะที่ผู้นำเป็นที่ปรึกษาและเป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนาย

ปรีวรรต วรวิวัฒน์กุล (2538, หน้า 13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่มีความคิดเห็นตรงกันและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ โครงการที่ตั้งไว้

อารี เพชรผดุง (2541, หน้า 13) การมีส่วนร่วม คือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการทำโครงการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการวางแผนเพื่อเจรจาต่อรองซึ่งสามารถมองได้ทั้งในด้านวิธีการและด้านผลที่จะเกิดขึ้น โดยตัวเป้าหมายร่วมกัน

การพัฒนาเป้าหมายมี 2 อย่าง

1. เป้าหมายเชิงกลยุทธ์

2. เป้าหมายเชิงวิธีการหรือการนำไปใช้ประโยชน์ได้

เป้าหมายเชิงกลยุทธ์

1. สร้างความเชื่อถือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. ยอมรับความคิดและค่านิยมของบุคคล

3. หาข้อตกลงร่วมกันแบบประชาธิปไตย

4. พยายามให้ข้อมูลกับทุกคน

5. สร้างกระบวนการตัดสินใจที่ดีขึ้น

6. กระตุ้นให้เกิดวิธีปฏิบัติแบบประชาธิปไตย

เป้าหมายเชิงวิธีการหรือการนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. สร้างสรรค์รูปแบบที่มีทางเป็นไปได้

2. แยกแยะทางเลือกที่ถูกปิดกั้นไว้และทางเลือกที่จะต้องนำมาใช้ในการตัดสินใจ

กรณีการณ์ ชมดี (2542, หน้า 13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10

รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม

2. การมีส่วนร่วมออกเงิน

3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ

4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่ม
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2542, หน้า 24) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในแง่การทำงาน หมายถึง พฤติกรรมการทำงานร่วมกันของหมู่คณะ กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในหน่วยงานเดียวกัน หรือต่างหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือและความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ

การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของคนให้เห็นว่า สิ่งใดที่เป็นปัญหาละสิ่งใดเป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
2. ร่วมค้นหาว่าสิ่งที่จำเป็นของคน พวกคน ในปัจจุบันคืออะไร
 - ร่วมคิดช่วยตัวเองในการจัดลำดับปัญหาเพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อน - หลัง
 - ขวางแผนแก้ไขปัญหาคือเรื่อง ๆ
 - ร่วมระดมความคิดถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสม
 - ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้แล้วร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น
 - ร่วมติดตามการดำเนินและประเมินผลการดำเนินงาน
 - ร่วมรับผลประโยชน์/ หรือร่วมเสียประโยชน์จากการดำเนินการ

การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่มีพฤติกรรมร่วมกันทำงาน และร่วมกันรับผิดชอบผลงานที่เกิดขึ้น จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ระบอบการเมืองการปกครองตามแนวทางประชาธิปไตย นับได้ว่าเป็นระบอบการปกครองที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดเมื่อเทียบกับระบบการปกครองแบบอื่น แต่ก็ยังมีระดับความแตกต่างของการใช้ในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมาก ษ ระบอบประชาธิปไตยที่ได้นำไปใช้นั้นเรียกได้ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมหรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน (indirect or representative democracy) แต่ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนได้สร้าง

การมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงหรือไม่ เนื่องจากหลังจากที่ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกผู้แทนแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยุติลงเพียงแค่นั้น

ดังนั้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่เป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะแสดงความต้องการของตนต่อกิจกรรมส่วนรวม หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหาร หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็ได้รับการตอบสนอง

นอกจากการเปลี่ยนจากประชาธิปไตยแบบผู้แทนมาเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักของการบริหารจัดการประเทศในภาพรวมแล้ว กระบวนทัศน์ใหม่ในประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมยังส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนในประเด็นต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาเป็น 2 ด้าน คือ (ละนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, 2544)

1. ด้านประชาชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมาย การมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
2. ด้านรัฐ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ และในระดับต่าง ๆ รวมทั้งหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม

มณฑิพย์ ศรีรัตน ทาบุญกานอน (2545, หน้า 36) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้รัฐเน้นการกำหนดนโยบายและกฎหมายโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประกอบการบริหารจัดการ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการพัฒนาโครงสร้างด้านสังคม
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสนับสนุนให้ประชาชนร่วมเห็นชอบและ
สมัครใจด้วยการใช้กลยุทธ์ในรูปแบบต่าง ๆ

สมยศ นาวิการ (2545, หน้า 1) กล่าวว่า การบริหารการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่าง
แข็งขันของบุคคล ให้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาที่สำคัญ อยู่บน
พื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่และต้องการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้อง
อย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดผลดีทั้ง
ด้านนโยบายระดับชาติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิทยาการใหม่ ๆ ดังนี้ (ลิขิต ชีรวะกิน,
2525, หน้า 14)

1. ด้านนโยบายระดับชาติ เกิดการแข่งขันซึ่งกันและกันเพื่อพยายามปรับปรุงแก้ไขความ
ล่าช้าต่าง ๆ ซึ่งการแข่งขันเช่นนี้นำไปสู่การสร้างสรรค์ อันเป็นการช่วยพัฒนาประเทศ
2. ด้านเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมย่อมมีผลในทางเศรษฐกิจ ช่วยให้การใช้จ่ายเพื่อ
ดำเนินการเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการระมัดระวังเพราะทุกคนรู้สึกว่าจะเกิดขึ้นเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวมและทรัพยากรที่มีอยู่นั้นเป็นเจ้าของร่วมกันจึงต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อ
ก่อให้เกิดผลอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังเป็นผลดีในแง่การควบคุมดูแลซึ่งกันและกัน เพื่อมิให้มีการ
ฉ้อโกงหรือการผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น
3. ด้านสังคม สำหรับทางด้านสังคมย่อมเห็นได้จากความรู้สึกว่า ตนเป็นเจ้าของท้องถิ่น
มีสิทธิมีเสียงและมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกับท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นซึ่งพร้อมที่จะดูแลตัวเอง ความผูกพันกับท้องถิ่นจะมีมากขึ้น
และความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตามมา นอกจากนี้ยังช่วยลดความขัดแย้งหรือความเห็น ไม่
ตรงกันในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีหลักเกณฑ์
4. ด้านการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็นการเสริมความรู้สึก
ว่าการปกครองตนเองมีผลลัพธ์ประจักษ์ที่เป็นตัวตน มิใช่มีเฉพาะสิทธิในทางการเมืองในลักษณะ
นามธรรมแต่สามารถโยงนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรมคือ การวางแผน นโยบายพัฒนาท้องถิ่น เพื่อ
ประโยชน์ของท้องถิ่น การมีสิทธิในการริเริ่ม โครงการและดำเนิน โครงการจนสิ้นสุด โดยมีความ
เป็นอิสระย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นทางการเมือง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกเรื่องการมีส่วน
ร่วมและการปกครองตนเอง อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะของการมี
ส่วนร่วมมากขึ้น

5. ด้านวิชาการ การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการพยายามเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ในด้านการวางแผน การบริหาร โครงการ วิธีการทำงานประมาณ สภาวะสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในด้านนี้จะยังผลต่อด้านสังคมอีกด้วย กล่าวคือ จะทำให้เกิดการติดตามข่าวสาร โดยเฉพาะความรู้ด้านวิชาการ เพราะมีผลโดยตรงและมีความสัมพันธ์ที่ให้เกิดการตื่นตัวและเข้าใจถึงปัญหาและวิชาการต่าง ๆ

สมยศ นาวิการ (2545, หน้า 101 - 102) ได้สรุปประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจดีกว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจ ในองค์กรดีขึ้น การแก้ปัญหาด้วยกลุ่มทำให้การวิเคราะห์ปัญหาและโครงสร้างทางเลือกแก้ปัญหาได้ดีกว่า ความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการตัดสินใจมีมากขึ้น ความผูกพันของพนักงานต่อการปฏิบัติตามการตัดสินใจมีมากกว่า

2. ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น เป็นผลติดตามมาจากการปรับปรุงการตัดสินใจ เมื่อผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ ย่อมทำให้เกิดความผูกพันต่อผลของการตัดสินใจที่ต้องการบรรลุสิ่งมากขึ้น ความผูกพันนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น

3. กำลังใจและความพอใจงานที่ทำมีมากขึ้น การมีส่วนร่วมทำให้กำลังใจและความพอใจของพนักงานสูงขึ้น

4. การออกจากงาน การขาดงาน และความเฉื่อยชาน้อยลง การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยลดความเฉื่อยชา การขาดงาน และการออกจากงานน้อยลง เนื่องจากพนักงานมีความรู้สึกรับได้รับการยอมรับ ความผูกพันต่องาน และความพอใจงานที่ทำมีมากขึ้น

5. การติดต่อสื่อสารและการยุติความขัดแย้งดีกว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดีต่อองค์กร ถ้าหาว่าความขัดแย้งถูกจัดการอย่างถูกต้อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้มีการติดต่อสื่อสารในการยุติความขัดแย้งอย่างเปิดเผยโดยความขัดแย้งถูกยุติภายในกรอบของการมีส่วนร่วม

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ผู้บังคับบัญชาและผู้ได้บังคับบัญชามีพฤติกรรมร่วมกันแก้ไขปัญหาที่สำคัญ ด้วยการแบ่งอำนาจหน้าที่ หรือเข้าร่วมทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อองค์กร ด้วยการเข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น การนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการวางแผนดำเนินการ และตัดสินใจร่วมกัน โดยการลงมือทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในลักษณะทีมงาน และร่วมกันรับผิดชอบในผลการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่มีพฤติกรรมร่วมกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญบนแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ หรือเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร โดยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไข ร่วมติดตาม และรักษามาตรฐาน ที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิด

ประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้คนเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเป็นเจ้าของท้องถิ่นพร้อมที่จะดูแลรักษาผลประโยชน์ของตนและส่วนร่วมให้คงอยู่ ทำให้เกิดการผนึกกำลังร่วมกันแก้ไขและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง และวิทยาการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน

นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546, หน้า 2 - 1) การกระจายอำนาจเป็นพื้นฐานที่ดีในการที่จะสร้างช่องทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และรวมถึงการมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่นเพื่อให้มีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 282 การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้การบริการสาธารณะแก่ประชาชนเป็นไปอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ ทั้งยังเป็นการให้บริการที่น่าจะตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่จะทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายตามหลักการได้จึงต้องยึดหลักพื้นฐานประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของตนไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ เพื่อให้ดำเนินการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีการพัฒนาเรื่อย มาจนมีรูปแบบที่ชัดเจน

ดังนั้น เพื่อให้จะทำให้การบริหารงานหรือดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสมประโยชน์ของราษฎรในท้องถิ่นของตนนั้น “การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล” จึงเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญที่ผลักดันให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนต้องมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างอิสระ มีการจัดสรรอำนาจ มีความเท่าเทียมกันของคนในสังคม มีการคุ้มครองปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน มีการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการกระจายอำนาจและการมีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง ของกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ดังนั้น การมีส่วนร่วมนับเป็นกระบวนการที่มีส่วนสำคัญในระบอบประชาธิปไตย

ศิริก พรสิมา อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า จากประสบการณ์กระจายอำนาจในหลาย ๆ ประเทศพบว่าประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารแบบกระจายอำนาจสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน สร้างแรงจูงใจให้บุคคลในหน่วยงานได้ล้วนแต่เป็นประเทศที่มีความพร้อมใน 5 ประการ ดังนี้ (การกระจายอำนาจ, 2548, หน้า 7)

1. ผู้รับอำนาจไปบริหารมีความพร้อม คือ วุฒิภาวะ และความเป็นมืออาชีพสูง
2. ประชาชนผู้อยู่ใต้การบริหารแบบกระจายอำนาจมีคุณภาพสูง ประชาชนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดไตร่ตรอง แบบวิจารณ์ญาณมองเห็นผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง
3. ผู้ได้รับมอบอำนาจในการจัดการบริการสาธารณะต้องจัดการรายได้มาใช้ในการจัดการบริการเอง
4. การมีระบบตรวจสอบที่เป็นอิสระและมีประสิทธิผลประเทศที่บริหารแบบกระจายอำนาจได้สำเร็จ ล้วนเป็นประเทศที่มีองค์กรตรวจสอบการบริหารงานและการตัดสินใจที่เป็นอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรืออำสสินจ้างของใคร ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรอิสระทำงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ (อิเล็กทรอนิกส์) มาใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ตนตรวจสอบ
5. ผู้บริหารและสมาชิกองค์กรกระจายอำนาจ มีความรับผิดชอบสูง เมื่อรู้ว่าการตัดสินใจของตนและคณะก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม มีการทุจริตเกิดขึ้น ผู้บริหารขององค์กรกระจายอำนาจพร้อมคณะจะลาออกจากรตำแหน่ง และปล่อยให้มีการสอบสวนตรวจสอบอย่างอิสระ รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน

กล่าวโดยสรุป ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมได้แสดงทัศนะ และมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในด้านที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานให้มีความโปร่งใส ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ไปไปตามหลักธรรมาภิบาลยิ่งขึ้นอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่น

ปรัชญา เวสรักษ์ (2542, หน้า 40 - 42) หลักการพื้นฐานในการจัดการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองประเทศหรือการปกครองของรัฐ เป็นเรื่องที่รัฐ

จัดให้มีขึ้นเพื่อช่วยในการจัดบริการและบริหารงานเฉพาะบางพื้นที่หรือบางเรื่องจึงเป็นการแบ่งเบาภาระงานหน้าที่และความรับผิดชอบบางส่วนของรัฐให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล ประเทศไทยมีการปกครองสามแบบเรียกว่า การปกครองส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองรูปแบบพิเศษ (เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร)

ประเทศญี่ปุ่นมีการปกครองท้องถิ่นในรูปของจังหวัด และเทศบาล หรือประเทศอังกฤษมีการปกครองท้องถิ่นในบริเวณชุมชนเมืองที่เรียกว่ามหานครลอนดอน (greater London authority และ county ส่วนในบริเวณนอกชุมชนเมืองใหญ่เรียกว่า county district เป็นต้น การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองรูปหนึ่งของรัฐ การปกครองท้องถิ่นในแต่ละประเทศจะถือว่าการปกครองที่ดี มีความเข้มแข็ง หรือมีความเหมาะสมเพียงใดอาจประเมินได้จากการมีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสม หมายความว่ารัฐได้มอบหมายภาระหน้าที่ หรือกระจายอำนาจให้องค์กรปกครอง อย่างเหมาะสมกับฐานะของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งความเหมาะสมพิจารณาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ได้รับการจัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความต้องการและตอบสนองความต้องการเฉพาะในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมคือคนในท้องถิ่นเองย่อมรู้ความต้องการของตนและต้องดูแลตัวเองได้ดีกว่าคนจากที่อื่น ดังนั้น หน้าที่หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือบริหารจัดการการให้บริการแก่ประชาชน ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่ และส่งเสริมพัฒนาให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสะดวกสบายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

good governance หรือ ธรรมาภิบาล เป็น เป็นแนวคิดของธนาคาร โลก (world bank) ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้เงินกู้กับประเทศในซีกโลกใต้ ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 เพื่อแก้ปัญหาเรื่อง ความไร้ประสิทธิภาพ และการคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบลาตินอเมริกาและแอฟริกาที่มีปัญหาในการบริหารงานจนทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากกู้เงินธนาคาร โลกไปแล้ว ไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ (นฤมล ทับจุมพล, 2541)

ธนาคาร โลกได้อธิบายความหมายของ governance ว่าคือ “ลักษณะและวิถีทางของการที่อำนาจได้ถูกใช้ไปในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา” ในทัศนะของธนาคาร โลก good governance คือ การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง ด้วยการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ระบบที่ยุติธรรม และกระบวนการทาง

กฎหมายที่เป็นอิสระ เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปตามสัญญา มีฝ่ายบริหารที่โปร่งใส มีระบบราชการที่เคารพสิทธิของพลเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความรับผิดชอบ และมีสื่อมวลชนที่เป็นเสรี (นฤมล ทับจุมพล, 2541)

การนำหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (good governance) มาใช้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันเพราะหลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารที่สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม สามารถเสนอข้อเรียกร้องได้ มีการรวมตัวกันของประชาชนหรือกลุ่มพลังมวลชนเพื่อเข้ามาบีบบังคับในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการดำเนินการทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐ ตลอดจนการประกอบธุรกิจภาคเอกชนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานไม้อื่นที่จะส่งผลให้ประชาชนโดยรวมและสังคมไทยเติบโตด้วยความแข็งแกร่งสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี จัดการที่ดี พ.ศ. 2542 ถึงแม้ได้มีการยกเลิกไป ตามที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2547 โดยมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ออกมาแทนเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติ แต่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ก็ยังครอบคลุมเจตนารมณ์แนวคิดของหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542

ธรรมาภิบาล (good governance) หรือ การบริหารจัดการที่ดี เป็นแนวคิดสากลที่ได้นำมาใช้ในสังคมไทย โดยมีความหมายรวมถึงระบบ โครงสร้าง กระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ธรรมาภิบาลแบบสากลเน้นตรงกฎเกณฑ์ (norm) ที่วางระบบ โครงสร้าง กระบวนการ และความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่มีบทบาทร่วมกันในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป้าหมายของธรรมาภิบาล คือ การพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกภาคในสังคม โดยโครงสร้างและกระบวนการของธรรมาภิบาล (structure and process) ที่จะนำไปสู่เป้าหมายความเป็นธรรมและสันติสุขได้จะต้องเน้น โครงสร้างและกระบวนการที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศที่ทุกภาคไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคประชาสังคม ได้มีส่วนร่วมกันบริหารจัดการประเทศเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาไปข้างหน้า

ความหมายของธรรมาภิบาล

การบริหารกิจการที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล หมายถึง “หลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นหลักการ โดยที่มีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด” (สถาบันพระปกเกล้า, 2547)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หรือ good governance ในความหมายแบบสากลนี้รวมถึง ระบบ โครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ ระหว่าง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบ จากความนี้แสดงให้เห็นว่าธรรมาภิบาลแบบสากลเน้นตรงกฎเกณฑ์ที่วางระบบ โครงสร้าง กระบวนการ และความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาคมในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ เป็นการบริหารจัดการที่ดี โดยมีสมมติฐานว่า วิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาเป็นมาจากธรรมาภิบาลส่วนหนึ่ง ดังนั้น การสร้างธรรมาภิบาลขึ้นจะเป็นการดำเนินการเพื่อกอบกู้ชาติ เพราะกลไกประชาธิปไตยที่ดี เป็นเรื่องของคนไทยในชาติจะต้องร่วมแรง ร่วมใจกันสร้างขึ้นมาจากรากฐานการยอมรับและการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างจริงจัง เมื่อเรามีกลไกประชาธิปไตยที่ดี (ธรรมาภิบาล) ก็จะช่วยย่นระยะเวลาการกอบกู้วิกฤตให้สั้นลง และประเทศไทยก็สามารถหลุดพ้นจากพันธะของ IMF ได้ในเวลาเร็ว

สุดจิต นิมิตรกุล (2543, หน้า 2 - 4) กล่าวว่า การสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานของ หน่วยงานและกลไกการบริหารภาครัฐ ให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมที่โปร่งใส ซึ่งตรงเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถนะสูง

ในการนำบริการงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชนมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และสามารถร่วมกับประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่น

สุทิน ลิปะชาติ (2545, หน้า 16 - 19) กล่าวใน โลกยุคโลกาภิวัตน์ไร้พรมแดน หรือโลกแห่งยุคไอที ผู้นำที่ดีควรเรียนรู้แนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ แล้วนำไปเสริมกับแนวคิดและวิธีการที่ดีและปฏิบัติอยู่แล้วในการบริหารงานเพื่อส่วนรวมควรมีแนวคิดพัฒนาการสร้างวิสัยทัศน์ หรือคิดใหม่ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดี (good governance) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หรือชื่อที่เรียกว่า ธรรมรัฐ หรือธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม

3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

ทิพาวิดี เมฆสุวรรณ (2545, หน้า 7 อ้างถึงใน ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และ รัชนิภา ภูตระกูล, 2545) ได้ให้ความเห็นว่า ธรรมาภิบาล หรือ good governance นี้เป็นเรื่องที่ทุกสังคมทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้วต้องการให้เกิดขึ้น คำว่า governance เป็นคำเก่าที่มีมานานแล้ว หมายถึง กรอบการบริหารจัดการขององค์การต่าง ๆ ในการบริหารระบบบริษัทก็จะเรียกว่า corporate good governance ในรายการที่เรียกว่า public governance ซึ่งกรอบการบริหารจัดการนี้มีทั้งดีและไม่ดี ที่ดีเรียกว่า good governance ที่ไม่ดีเรียกว่า bad governance

ธรรมาภิบาลเป็นเป้าหมายและวิธีการในการพัฒนาในการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้บรรลุอุดมการณ์ในการพัฒนา เช่น การเสริมสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความเป็นธรรมในสังคม เป็นต้น ระบบบริหารจัดการที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความเป็นประชาธิปไตย ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเคารพสิทธิมนุษยชน และยึดมั่นใน ความสุจริต ความถูกต้องดีงาม และ โปร่งใส ดังนั้น ธรรมาภิบาล จึงประกอบด้วย หลักการสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554), 2549)

1. หลักนิติธรรม เป็นหลักที่ถือเป็นกฎกติกาในสังคมที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีระบบลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งมีการบังคับใช้ที่คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จะช่วยควบคุมการใช้อำนาจของรัฐให้เป็นไปอย่างชอบธรรม และคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ไม่ให้อำนาจละเมิดโดยการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งหากกฎหมายอ่อนแอ จะก่อให้เกิดพฤติกรรมแสวงหาผลประโยชน์จากข้อกฎหมายและนำไปสู่การทุจริตในการใช้อำนาจหน้าที่ ซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน สังคมและเศรษฐกิจ

2. หลักคุณธรรม เป็นการพัฒนาให้บุคลากรของภาครัฐยึดมั่นในความถูกต้องดีงามการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต การบริหารจัดการที่ดีภาครัฐเป็นการบริหารที่ไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ แต่ต้องให้ความสำคัญกับการดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักการอันถูกต้อง

การยึดถือระบบคุณธรรม คุณค่าและความดีงามทั้งหลาย ทั้งนี้เพราะระบบคุณค่าและค่านิยมต่าง ๆ ในระบบราชการ จะเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของข้าราชการ และชี้แนะวิธีการให้บริการแก่ประชาชน

3. หลักความโปร่งใส การทำงานที่เปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ จะส่งผลให้การทุจริตคอร์รัปชันและความด้อยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการลดลง ดังนั้น ถ้าภาครัฐจัดระบบการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและเปิดเผยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับรู้ในวิธีการและขั้นตอนการทำงาน ได้มีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติงาน ตลอดจนผลการดำเนินงานเป็นธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและประเทศชาติโดยรวมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจว่าข้าราชการมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน

4. หลักการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารกิจการบ้านเมือง เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับรู้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการของโครงการ รวมถึงได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการที่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนควบคุมการดำเนินงาน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างความสามัคคีในชาติ ในขณะเดียวกันจะก่อให้เกิดกระบวนการติดตามตรวจสอบ โฆษณาและการดำเนินงานของรัฐให้ดำเนินงานที่รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

5. หลักความสำนึกรับผิดชอบ เป็นกระบวนการทำงานที่จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้น เนื่องจากภาครัฐเป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการของรัฐในทุกระดับ ดังนั้น จึงต้องการสร้างเครื่องมือและวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่ออำนาจหน้าที่ในการบริหารและการเงิน การบังคับให้เกิดความรับผิดชอบและการตรวจสอบได้จะเป็นการตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมของข้าราชการให้รับผิดชอบต่อภารกิจต่อสังคม กระคือหรือร้นในการแก้ปัญหาของประชาชน เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่จะยอมรับผลดีผลเสียจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม คำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า สร้างสรรค์ และบริการที่มีคุณภาพ โดยยึดถือประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน ดังนั้น ภาครัฐซึ่งยังคงฐานะเป็นแกนสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการในการพัฒนาประเทศและการให้บริการแก่

ประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการและกลไกในการทำงานให้คำนึงถึงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ และการมีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ วางอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม และ ประชาชน ทุกภาคส่วนให้ความมั่นใจว่าเสียงของประชาชน และคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนด และดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา กล่าวคือ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การวางแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ด้วยการปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบคู่แทน การปฏิรูปศาสนาและระบบตรวจสอบ การห้คัดความทุจริตในบ้านเมือง และการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการปฏิบัติของทุกภาคส่วนในสังคมประเทศไทย ทั้งภาคการเมือง การปกครอง ภาคราชการ รวมทั้งองค์กรเอกชน และประชาชน เพื่อก้าวสู่ยุคของการพัฒนาประเทศแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยเฉพาะการดำเนินงานของภาคราชการ ซึ่งจะต้องบริหารและพัฒนาให้เป็นไปตามกฎหมายและความต้องการของประชาชน โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ประชาชนหรือการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางหรืออุดมการณ์สุดท้ายของการบริหารราชการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ กิจการสาธารณะ ด้านสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบในระดับต่าง ๆ มากขึ้น ดังนี้

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้น

จะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 60 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 61 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

มาตรา 286 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การลงคะแนนเสียงตามวาระหนึ่งต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

มาตรา 287 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

คำร้องขอตามวาระหนึ่งต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากที่กล่าวมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น เป็นการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในระบบ

ประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่น ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนา รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุดตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

พินิต ธรรมพิทักษ์พงษ์ (2546). โดยหลักการสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์อยู่ด้วยกัน 3 ประการคือ ประการแรก มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประการที่สอง มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

ประการที่สาม มีเจตนารมณ์ ในการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพมากขึ้น

จากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ

1. การให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งและถอดถอนบุคลากรท้องถิ่น กล่าวคือกำหนดหลักการสำคัญไว้ว่า เมื่อราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่น มีจำนวน ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การมาลงคะแนนเสียงดังกล่าวต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (มาตรา 286)

2. การให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการเสนอให้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น หลักการนี้เน้นเป็นหลักการใหม่ที่มีคุณค่ามากประการหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นใดมีจำนวน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภา ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ โดยต้องจัดทำร่างข้อบังคับท้องถิ่น เสนอมาพร้อมคำร้องด้วย ส่วนหลักเกณฑ์วิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้องของการเข้าชื่อนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ ตามมาตรา 287

พินิต ธรรมพิทักษ์พงษ์ (2546) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มุ่งส่งเสริมการสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลาย ๆ ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น (มาตรา 58)

มีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องตน หรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 59)

2. ด้านการพิจารณาการปฏิบัติราชการทางการปกครอง สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางการปกครองอันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ (มาตรา 60)

3. ด้านการกำหนดนโยบาย รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76)

4. ด้านการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ฯลฯ (มาตรา 79)

5. ด้านการคัดเลือกผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น (มาตรา 285 วรรคสอง)

6. ด้านการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงาน ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเห็น ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 286)

7. ด้านการออกกฎหมาย ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ (มาตรา 287)

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น การตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นและการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

แนวนโยบายของคณะรัฐมนตรี

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดย พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ 3 พฤศจิกายน 2549 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น ดังนี้

1. นโยบายด้านการปฏิรูปการเมือง การปกครอง และการบริหาร

1.1 เสริมสร้างมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ ทั้งในภาคการเมืองและภาคราชการ ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ส่งเสริมองค์กรอิสระและประชาชนในการตรวจสอบการทุจริต ประพฤติมิชอบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งการป้องกันการกระทำที่เข้าข่าย ผลประโยชน์ทับซ้อน โดยการจัดทำพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

P2 ส่งเสริมบทบาทขององค์กรภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีบทบาทควบคู่กับองค์กร ภาคราชการ ชุมชนท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่มีความเข้มแข็งสามารถพิทักษ์ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของตนและสังคมไทย

1.3 สนับสนุนการกระจายอำนาจอย่างต่อเนื่อง ตามครรลองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองและปกครองตนเองได้ ตามเจตนารมณ์ของท้องถิ่นนั้น

2. นโยบายสังคม

2.1 สร้างความเข้มแข็งของทุกชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม ให้สามารถจัดการตนเองเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การปกครอง และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสิทธิชุมชน โดยส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชน องค์กร อาสาสมัคร ภาคธุรกิจ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างจริงจังและต่อเนื่อง การดูแลเด็กและเยาวชน คนพิการ คนสูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส การสนับสนุนสิทธิสตรี ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.2 ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน บนฐานของวัฒนธรรมไทย และใช้สื่อทุกรูปแบบในการสร้างสรรค์สังคม รักษาสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติ และความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเชิดชูคุณค่าและจิตวิญญาณ ของความเป็นไทย ตลอดจนสร้างความสามัคคี เอื้ออาทร สมานฉันท์ของสังคมและประเทศชาติ

จากนโยบายดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาและประ โยชน์สุขของประชาชนภายในประเทศ

ข้อมูลตำบลหนองปรือ อำเภอนองปรือ

อำเภอนองปรือ เดิมเป็นตำบลหนองปรือแยกจากตำบลหนองรีของอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยเหตุที่มีอาณาเขตกว้างขวางและอยู่ห่างไกลจากอำเภอบ่อพลอยเป็นระยะทาง 36 กิโลเมตร ทำให้ประชาชนที่จะไปทำธุรกิจติดต่อกับทางราชการไม่ได้รับความสะดวกและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอนองปรือ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2535 และต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอนองปรือตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2540

คำขวัญอำเภอนองปรือ

“โครงการห้วยองคต ถิ่นประดหวานด้า แหล่งอารยธรรมโบราณ ธารพริ้ว อนุสรณ์ปราสาทผึ้ง”

สภาพทั่วไป และสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สภาพทั่วไป

อำเภอนองปรือ มีลักษณะเป็นที่ราบลูกคลื่นในหุบเขา มีภูเขาล้อมรอบพื้นที่ทั้งหมด โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 409,212 ไร่ หรือ 655 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอด่านช้าง	จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอบ่อพลอย	จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอเลาขวัญ	จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอศรีสวัสดิ์	จังหวัดกาญจนบุรี

การปกครอง

อำเภอนองปรือ มี 3 ตำบล จำนวน 42 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ตำบลสมเด็จเจริญ 7 หมู่บ้าน ตำบลหนองปลาไหล จำนวน 14 หมู่บ้าน และ ตำบลหนองปรือ จำนวน 22 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลหนองปรือ อำเภอนองปรือ

หมู่ที่ 1 บ้านหนองปรือ	หมู่ที่ 9 บ้านหนองมะค่า	หมู่ที่ 17 บ้านทุ่งโป่ง
หมู่ที่ 2 บ้านหนองไม้เอื้อย	หมู่ที่ 10 บ้านเขามูลี	หมู่ที่ 18 บ้านหนองไม้แก่น
หมู่ที่ 3 บ้านหนองซอน	หมู่ที่ 11 บ้านหนองใหญ่	หมู่ที่ 19 บ้านห้วยผาก
หมู่ที่ 4 บ้านหนองสาหร่าย	หมู่ที่ 12 บ้านหนองหูล้าง	หมู่ที่ 20 บ้านเขาทรพย์
หมู่ที่ 5 บ้านโป่งช้าง	หมู่ที่ 13 บ้านห้วยใหญ่	หมู่ที่ 21 บ้านหนองรัง
หมู่ที่ 6 บ้านกระพริยสองข้าม	หมู่ที่ 14 บ้านหนองคณช	หมู่ที่ 22 บ้านประสาสุข
หมู่ที่ 7 บ้านวังยาง	หมู่ที่ 15 บ้านเขาสก	
หมู่ที่ 8 บ้านวังแย้	หมู่ที่ 16 บ้านหนองไม้แดง	

ประชากร

ตำบลหนองปรือมีประชากรทั้งสิ้น 9,066 คน แยกเป็นชาย 4,504 คน หญิง 4,562 คน โดยประชากรในพื้นที่ตำบลหนองปรือที่มีอายุ 18 ปีเต็มขึ้นไป ซึ่งมีสิทธิในการเลือกตั้งมีทั้งหมด 6,540 คน แยกเป็นชาย 3,187 คน หญิง 3,353 คน

(ข้อมูลจากผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (จปฐ. 2) ปี 2550 ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี)

อำเภอนองปรือ มีพื้นที่เกษตรกรรมรวมทั้งสิ้น 234,107 ไร่ และมีครอบครัวเกษตรกรรวม จำนวน 5,189 คน

ตารางที่ 2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ

ที่	พืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	จำนวนครัวเรือนที่ปลูก
1	อ้อย (ผลิตน้ำตาล)	79,155	1,826
2	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	18,521	871
3	ข้าวนาปี	5,012	462
4	มันสำปะหลัง	34,709	1,223
5	สับปะรด	17,335	574
6	อื่น ๆ ทั่วไป	3,204	407

ตารางที่ 3 สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ

ที่	ชนิดสัตว์เลี้ยง	จำนวน (ตัว)	ครัวเรือน
1	การเลี้ยงสัตว์ปีก (ไก่ - เป็ด)	708,566	2,380
2	การเลี้ยงโคเนื้อ	11,290	487
3	การเลี้ยงสุกร	1,609	165
4	การเลี้ยงแพะ	4,233	56
5	การเลี้ยงกระบือ	154	12
6	การเลี้ยงแกะ	200	2

(ข้อมูลสำนักงานปศุสัตว์อำเภอหนองปรือ ณ วันที่ 9 ธันวาคม 2549)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉอ้าน วุฒิธรรมรักษา (2526) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลทุ่งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า

1. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการ โดยร่วมกิจกรรมมากที่สุด ขั้นตอนการ รองลงมาคือ การติดตามผลงาน และขึ้นกำหนดความต้องการ ในขั้นตอนการและติดตามผลงานนั้น ประชาชนเข้าร่วมออกแรงงานมากที่สุด ส่วนขึ้นกำหนดความต้องการประชาชนเข้าร่วมประชุมทุกครั้งมากที่สุด รองลงมาคือ แสดงความคิดเห็น
2. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็นและขึ้นตัดสินใจเลือกโครงการ แต่มีผลต่อปริมาณการมีส่วนร่วมคือ ผู้มีฐานะเศรษฐกิจดีกว่า เข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้งมากกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าส่วนในขั้นตอนการนั้น ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเข้ามามีส่วนร่วมออกแรงเงินหรือวัสดุ และร่วมเป็นกรรมการในปริมาณมากกว่าผู้มีฐานะเศรษฐกิจด้อยกว่า และในขั้นตอนการติดตามประเมินผลนั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน
3. สถานภาพทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยส่วนมากผู้นำท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนธรรมดาทั่วไป
4. ความแตกต่างเรื่องเพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง

5. ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ความต้องการความสะดวกสบายในการคมนาคมขนส่ง รองลงมาคือการพัฒนาหมู่บ้าน ต้องการมีงานทำ
6. บุคคลที่ชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
7. ประชาชนทราบเรื่องโครงการ จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
8. สาเหตุที่ไม่เข้ามามีส่วนร่วม เพราะมีงานอื่นทำอยู่แล้ว ไม่มีเวลา ไม่มีงาน มีธุรกิจไม่ครบครัน

สุจินต์ ดาววิระกุล (2527) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านขณะเกิดการพัฒนาหมู่บ้านระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี 2527 พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุด รองลงมาคือ ร่วมสละแรงงาน ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ร่วมแสดงความคิดเห็นสำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยทางด้านบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน และการมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนอายุและเพศ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ และการเป็นเจ้าของที่ดินทำกิน ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการเกียรติและได้รับการชักชวนจากกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน นายอำเภอ และพัฒนากรอำเภอ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนความคาดหวังต่อรางวัลและการประกวดหมู่บ้าน และความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

วันเพ็ญ วอกลอง (2534) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาแหล่งน้ำจิตรลดาจากหมู่บ้านที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ได้รับรางวัลและไม่ได้รับรางวัลในเขตภาคเหนือ 19 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 13 แห่ง พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำที่ใช้จากแหล่งน้ำที่ได้รับรางวัลและไม่ได้รับรางวัล ไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทของกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำมีเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้นที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมปัจจัยการฝึกอบรมและการนิเทศงานมีผลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วม

วีระ ค้างชู (2537) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะ ต่อการพัฒนากิจกรรมสาธารณสุขมูลฐาน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะทั่วไปส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับการร่วมบริจาคทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ หรืออาหาร ในการดำเนินกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการที่สร้างขึ้น ทั้งนี้ประชาชนที่มีตำแหน่งเป็นอาสาสมัคร

สาธารณสุขและกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในทุกระดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลบางปัจจัย เช่น อายุ เพศ การนับถือศาสนาและจำนวนสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งทัศนคติต่อกิจกรรมสาธารณสุขมูลฐาน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมสาธารณสุขมูลฐานด้วย

วรรณา ลิ้มพาณิชย์ (2538) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีเมืองพัทยา พบว่า อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองพัทยา และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนระดับการศึกษา การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและความรู้ ความเข้าใจ ความเห็นต่อปัญหาขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2545) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนในหมู่บ้านชาวนา : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาหิน ตำบล บางน้ำดี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนชั้นประเมินผลเลย และขั้นตอนที่ประชาชนไม่เข้าร่วมอันดับรอง ๆ ลงไป คือ ขั้นค้นหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ปัญหาขั้นตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขและวางโครงการ แก้ปัญหาส่วนขั้นตอนปฏิบัติตามโครงการและขั้นตอนรับผลประโยชน์จากโครงการเป็นขั้นตอนที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนร่วมในแบบการใช้แรงงานมากที่สุด รองลงมาคือ ร่วมออกเงินหรือวัสดุ ร่วมประชุมและร่วมแสดงความคิดเห็น ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการ ไม่มีส่วนร่วม พบว่า

1. ความแตกต่างในเรื่องการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หนี้สิน และตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการ ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ขั้นตอนตัดสินใจเลือกแนวทาง
2. ความแตกต่างในเรื่องอาชีพครอง รายได้ อายุ และตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการ ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ขั้นตอนตัดสินใจเลือกแนวทาง
3. สัมพันธภาพระหว่างชาวบ้านกับผู้นำท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการ ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ขั้นค้นหาปัญหาและขั้นตอนตัดสินใจเลือกแนวทาง
4. ความคาดหวังในผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการ ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน เฉพาะขั้นตอนตัดสินใจเลือกทาง
5. ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการ ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนเฉพาะขั้นค้นหาปัญหา

สาเหตุสำคัญของการไม่เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนในบางขั้นตอน คือ ความไม่กล้าเกรงจะไม่มีผู้ร่วมฟังความคิดเห็น ความคิดที่ว่ากิจกรรมพัฒนาชุมชนไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่คิดว่าเรื่องกิจกรรมพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องผู้นำชุมชน

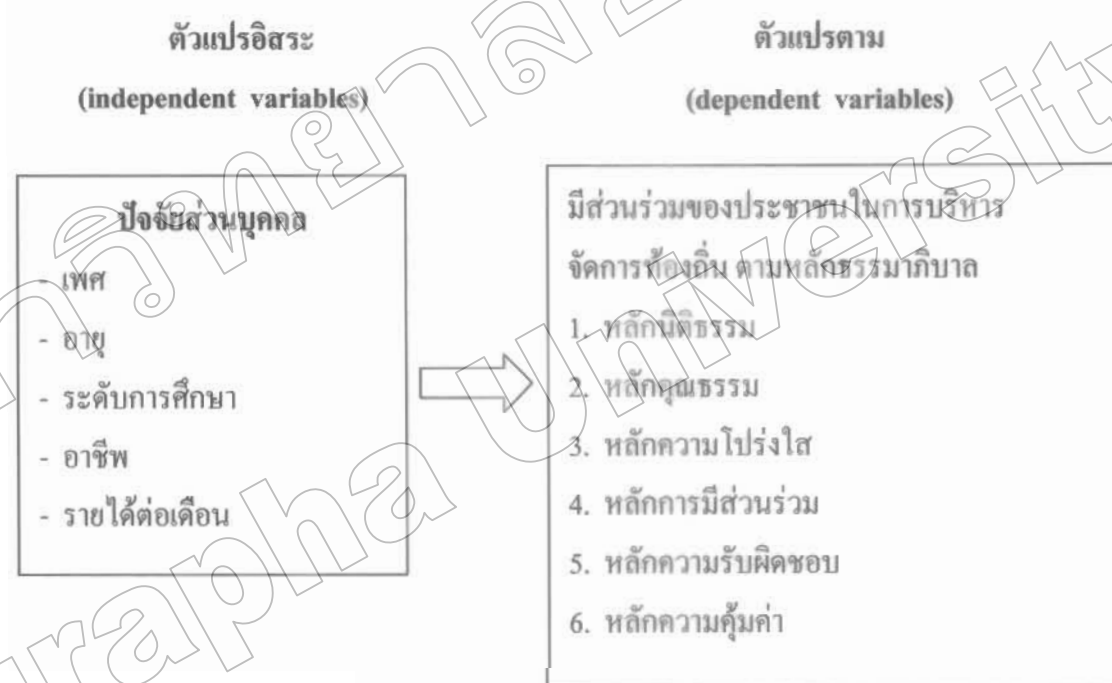
สุรัช ขวาชอง (2540) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เพศอายุ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ อพป. นที ดิษฐบรรจง (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยศึกษาจากประชาชนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี จำนวน 116 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบวิธีสำรวจ (survey research) แบบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ต่อเนื่อง ความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล กับตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างต่ำ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอายุ เพศ อาชีพ รายได้ต่อเนื่อง มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ธัญญพล สุคันทรส (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองโอโรชาให้เป็นเมืองน่าอยู่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองโอโรชาให้เป็นเมืองน่าอยู่ และศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตาม ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว ต่อเนื่อง และสถานภาพทางสังคม โดยศึกษาถึงกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการบริหารจัดการ โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองโอโรชา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 392 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองโอโรชาให้เป็นเมืองน่าอยู่ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองโอโรชาให้เป็นเมืองน่าอยู่ ในด้านเศรษฐกิจ และด้านการ

บริหารจัดการ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก และในด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย นอกจากนั้นยังพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อเดือน และสถานภาพทางสังคม ที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองอโยธยา ให้เป็นเมืองน่าอยู่แตกต่างกันที่นัยสำคัญ .05

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยคัดแปลงจากหนังสือคู่มือระดับการบริหารจัดการที่ดี (สถาบันพระปกเกล้า, 2547) ซึ่งผู้ศึกษากำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา